Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП өлөҥүөк оройуоннаах комитетын уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннаах советын органа
Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 4-с сыла.
№ 60 (318)
От ыйын 30 күнэ
1957 сыл.
Оптуорунньук
Сыаната 10 харчы

Кинофикатордар ситиһиилэрэ

Оройуон кинофикатордара Улуу Октябрь 40 сыла, Саха сирэ Россия государствотыгар холбоспута 325 сыла туолуутун чиэһигэр ылыммыт эбэһээтэлистибэлэрин толорууга социалистическай куоталаһыыны киэҥник тэнитэллэр.

Нэһилиэнньэҕэ киноны көрдөрүү иккис кыбаарталлаах былаана оройуон үрдүнэн 107,6 бырыһыан, ол иһиттэн экран күнүгэр 125,4 бырыһыан, көрөччүлэри хабыыга 166,2 бырыһыан толорулунна.

Киномеханиктар т.т. Баишев, Зарубин былааннарын көрдөрүүлээхтик толортоотулар.

(Биһиги корр.).

Стада биригэдьиирэ

ССКП XX съезһэ тыа хаһаайыстыбатын модуннук өрө көтөҕөргө историческай уураах ыллыкыта. Олортон биирдэстэринэн общественнай таба нитиитин сайыннарыы, киниттэн бородууксуйаны ылыыны үрдэтии буолаллар.

Биһиги оройуоммут колхозтара XX историческай съезд уураахтарыгар эпиэттээн таба нитиитигэр үрдэтиллибит былааннары ылыммыттара итиэннэ ону толорууга күүстэрин-сатабылларын харыстаабакка үлэлиллэр.

Бу дьоһуннаах соругу толорууга колхозтар табаны нитэр стадаларын биригэдьиирдэрэ быһаарар суолтаны ылаллар. Кинилэр ылыыллыбыт эбэһээтэлистибэлэр туолууларын хонтуруоллуулар, бостуктар күннээҕи үлэлэрин салайаллар, табаһыттарга бастыҥ опыты үөрэтэллэр.

Алтыс пятилетка б[illegible]стакы сылыгар оройуон [illegible]алара үрдүк кө[illegible]рүүлэммиттэрэ. Ситиһии б[illegible]тинэн кэлэн биэрбэтэҕэ—үгүс сыраны биэриинэн ситиһиллибитэ. «Ленин суола» колхозтан Спиридон Константинов, «Победа» колхозтан Григорий Васильев, Сталин аатынан колхозтан Алексей Николаев салайар стадалара табаны нитии бары көрүгнэригэр дьыл куһаҕанын үрдүнэн үчүгэй түмүктэри ситиһэн, кинилэртэн үгүстэрэ ТХБСВ кыттыылаахтарынан бигэргэтиллибиттэрэ.

Аастыт сылга Сталин аатынан, «Коммунизм» колхозтар үгүс стадаларын биригэдьиирдэрэ табалары эпиэтэ суох көрүүлэриттэн-харайыыларыттан элбэх табалар өлүүлэрэ таһаарыллыбытын ыйар наада.

Быйылгы төрөтүү хампаанньатын, Сталин аатынан, «Ленин суола» колхозтар аастыт сылга таһаарыллыбыт алҕастарыттан түмүк оҥостон, көрдөрүүлээхтик түмүктээтилэр. Ити колхозтар стадалара улахан уонна кыра табалары көрүүнү-харайыыны туспаралар.

Ол эрээри төрөтүү хампаанньата оройуон үрдүнэн ситиһиилээхтик барда диир табыллыбат. Төрөтүү түмүгэ ордук «Коммунизм», «Победа» колхозтарга намыһах. Холобурга ылан көрүөҕүҥ «Коммунизм» колхоһу. Манна т.т. Христофоров, Прокопьев салайар стадалара хас сүүстүү табаттан баара-суоҕа 67-лии—71-дии тугуту ыллылар.

Хаалыы сүрүн биричиинэлэринэн аастыт сылга саптарыы хампаанньата тэрээһинэ суохтук ыытыллыбыта, сачарыылар маассабайдык кытараһыннара таһаарыллыбыта уонна тыһы табалары көрүүнү-харайыыны мөлтөтүү буолаллар.

Колхозтар стадаларын табаһыттарын иннигэр дьоһуннаах уонна эпиэттээх соруктар тураллар. Сотору кэминэн сайылаабыт сиртэн—туундараттан стадалар табалара күһүҥҥү сиргэ көһүүнү саҕалыахтара. Онуоха диэри табалар күһүүр сирдэрин, төһөлүү хонуохтаахтарын туһунан маршрут оҥоһуллан бүтэриллиэх тустаах.

Стадалар биригэдьиирдэрэ Улуу Октябрь 40 сыла, Саха сирэ Россия государствотыгар холбоспута 325 сыла туолар юбилейдарын чиэһигэр ылыыллыбыт эбэһээтэлистибэлэр толоруллууларын хааччыйар иннитгэн табаһыттар ортолоругар социалистическай куоталаһыыны өссө күүһүрдүөх тустаахтар.

Москва. Дойду Улуу Октябрь 40 сыла туолуутугар бэлэмнэнэр күннэригэр кырдьаҕас большевиктар В. И. Ленин олорбут уонна үлэлээбит историческай миэстэлэригэр өссө биирдэ сылдьалары Кремлгэ кэлэллэр.

Снимокка: Кырдьаҕас большевиктар В. И. Ленин кабинетыгар.

В. Мастюков фотота. ССТА фотохрониката.

Улуу Октябрь кыайыыларын туһунан бэсиэдэлэр

ССРС рабочай кылааһын улуу кыайыылара

Революция иннинээҕи Россияҕа рабочайдар олохторо сүрдээх ыарахан этэ. Киниилэр капиталистарга суукка ҕа 14—16 чаас устатыгар үлэлиллэрэ. Ол гынан баран ылар хамнастара аһыыларыгар бэрт эрэйинэн типйэрэ.

1917 сыллаахха алтынны 25 (сэтиннии 7) күнүгэр биһиги дойдубут рабочай кылааһа Коммунистическай партия салалтатынан капитализмы утары штурманы саҕалаабыта уонна кыайыыны ситиспитэ. Рабочайдар үлэһит бааһынайдары кытта союзтаһан бэйэлэрин былаастарын—Советскай былааһы олохтообуттара. Баттааччылартан фабрикалар, заводтар, сир, тимир суоллар, бааннар быдьаан ылыллыбыттара уонна бүтүн норуот бас билиитигэр бэриллибиттэрэ. Онон биһи биһиги көлөһүннээһиннии төрүтэ суох оҥоһуллубута.

Рабочай кылаас бу кыайыыны чэпчэкитэ суох ситиспитэ. Аан дойду империалистара Россия помещиктарын уонна капиталистарын кытта биирдэ эдэр Советскай республиканы утары сэбиленнилээх охсуһууну саҕалаабыттара. Киниилэр бэйэлэрин баайдарын-дуолларын сүтэриэхтэрин баҕарбатахтара, государствоны боростуой дьоннор—рабочайдар уонна бааһынайдар салайалларын сөбүлээбэтэхтэрэ.

Советскай республикаҕа оччотообуга ыарахан этэ. Атын дойдулар интервеннэрэ уонна үрүҥ гвардеецтар дойду территориятын түөрт гыммыт үһүн ыла сылдьыбыттара. Ол гынан баран рабочай кылаас үлэһит бааһынайдары кытта биирдэ киниилэри үлтү охсору ситиспитэ.

Рабочайдар уонна бааһынайдар эргэ олоҕу алдьатар эрэ буолбакка, саҥа олоҕу, социализмы тутар кыахтаахтарын дьыаланан дакаастаабыттара. ССРС-ка 40 сыллар усталарыгар улахан уларыйыылар буоллулар.

Рабочай кылаас героическай охсуһуутун түмүгэр модун индустрия—биһиги норуоппут хаһаайыстыбатын сайдыытын, дойду обороналанар кыаҕын төрүтэ, социализм материальнай производственнай базата тэриллибитэ. Социалистическай индустриализация хаамыытыгар Советскай Союз бэйэтин сайдыытыгар модун тосту өрө көтөҕүллүүнү ситистэ. Промышленнай бородууксуйа уопсай объема 1957 сылга 1913 сыллааҕар 30-тан тахса төгүл, производство средстволарын оҥоруу—67 төгүл улаатта. Электроэнергияны оҥоруу 100 төгүл кэриҥэ, массыына оҥоһуутун уонна металл обработкатын бородууксуйата—180 төгүл үүннэ.

Биһиги промышленноспут техническэй сайдыы, ыарахан илии үлэтин массыыналарынан уонна механизмнарынан солбуйуу суолунан эрэллээхтик иһэр. Ангаардас аастыт сылга 250-тан тахса массыыналар, оборудованнелар, прибордар уонна матырыйаалдар саҥа көрүүгүнэрэ производствоҕа киирбиттэрэ.

Октябрьскай революция историяҕа аан бастаан үлэһит киһини дойду хаһаайынынан, бэйэтин дьолун айааччынан оҥорбута.

Сибирь тайҕатыгар уонна Орто Азия кумах куйаарыгар, хотугу туундараҕа уонна түҥкэтэх хайа хаснахтарыгар биһиги рабочай кылааспыт улахан промышленнай предприятиелары тутта, саҥа куораттары олохтоото. Билигин ким билбэтий, геологтар уонна бирдиилээн сир баайын хостооччулар маҥнайгы балааккаларын оннугар тутуллубут Магнитогорскай, Амурдааҕы - Комсомольскай, Магадан, Норильскай, Рустави, Черниговскай уонна да атын элбэх куораттары. Рабочай кылаас кэккэтэ биллэрдик үүнүн. Өскө 1913 сыллаахха Россия промышленноһыгар 3,5 мөлүйүөн кэриҥэ рабочай баар эбит буоллаҕына, билигин ССРС промышленноһыгар 14 мөлүйүөнтэн тахса рабочай үлэлиир.

Коммунистическай тутуу бары учаастактарыгар рабочай кылаас улуу айар күүс быһыытынан көстөр. Бэйэҕэ, социалистическай обществоҕа үлэ үлэһиттэр маассабай героизмнарын үөскэтэр. Ити мэктиэтинэн советскай шахта тутааччыларын үлэҕэ ситиһиилэрэ буолар. Сотору таа ҕыта үгүс шахтердарга уонна шахта тутааччыларга Социалистическай Үлэ Геройун үрдүк аата иҥэриллибитэ.

Советтар дойдуларыгар хас биирдии киһи сирэй үлэтэ уонна кыаҕа обществоҕа кини балаһыанньатын быһааралар. Ийэ дойду чэлгийэ сайдыытын туһугар килбиэннээх үлэ Т. Г. Третьякову дойду биир биллиилээх киһитинэн оҥордо. Кини бэйэтин үйэтигэр уһуннук үлэлээбитэ, өрүс судноларын тутар Сормовтааҕы верфэҕэ үгүс суднолары тутуспута. Ол гынан баран биир да соччотообу тойон киниэхэ баһыыбалаабатаҕа. Оттон биһиги үйэбитигэр боростуой киһи үтүө үлэтэ улаханнык сыанналанна. Соторутааҕыта Тихон Григорьевич кини аатынан ааттаммыт саҥа теплоходуууга түһэрэр үөрүүлээх событиеҕа сылдьыбыта.

Советскай киһи бэйэтин сарсыҥҥы күнүгэр эрэллээх. Биһиэхэ үлэтэ суох буолуу суох оҥоһуллубута. Советскай киһи норуот хаһаайыстыбатын ханнык баҕарар учаастагар үлэлиир кыахтаах.

ССРС рабочайдара сыл ахсын хамнастарын аахсан туран отпускаларын туһаналлар, санаторийдарга, сынньалаҥ дьиэлэргэ сынньаналлар.

Ангаардас кэнники кэмнэ партия уонна правительство үлэһиттэр олохторун усулуобуйата туспарыгар туһуламмыт элбэх дьаһаллары таһаартаатылар. Государственнай пенсиялар тустарынан С[illegible]куон ылылынна. Оскуолаларга уонна үрдүк үөрэх заведениелларыгар төлөбүр ууратылынна, хат уонна төрүүр дьахталларга уопуска күнэ үһатылынна, кыра хамнастаах үлэһиттэр хамнастара үрдэтэ, өрөбүл уонна бырааһынныык иннинээҕи күннэргэ үлэ чаах кылгатылынна. 7 чаастаах үлэ күнүгэр сыыһа киирии олохтонор.

Советскай былаас сылларыгар үлэһиттэр олохторун усулуобуйатын туспарыыга элбэх үлэ ыытылынна. Партия уонна правительство рабочайдар, бары үлэһиттэр олохторун материальнай уонна культурнай таһымын утумнаахтык үрдэтэргэ бары кыһамньыларын ууралаллар. Итини олорор дьиэлэри тутуу объема да туоһулуур. Ангаардас алтыс пятилеткаҕа государство суотугар уонна кини көмөтүнэн 300 мөлүйүөн квадратнай метрдаах олорор дьиэлэри тутуу көрүллэр. Аастыт пятилеткаҕа 154 мөлүйүөн квадратнай метрдаах олорор дьиэлэр тутуллубуттара.

Рабочай кылаас бэйэтин культурнай техническэй таһыма үрдүүрүгэр улахан кыаҕы ылла. Заводтарга уонна фабрикаларга ситэтэ суох орто уонна орто үөрэхтээх рабочайдар ахсааннара үксээн иһэр.

ССРС рабочай кылааһа Коммунистическай партия салалтатынан Советскай былаас түөрт уон сылларыгар охсуһуу уонна кыайыы героическай суолун ааста. Кини социализмы тутууга кылаабынай оруолу ылбыта, билигин коммунизм иһин охсуһууга баһылыыр-көһүлүүр күүһүнэн буолар.

А. МИЛЯЕВ.

САҢА ПАССАЖИРСКАЙ САМОЛЕТТАР

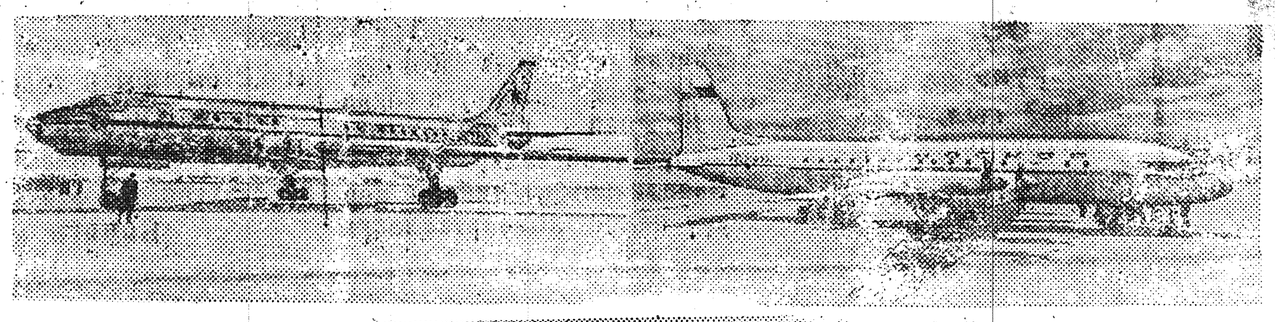

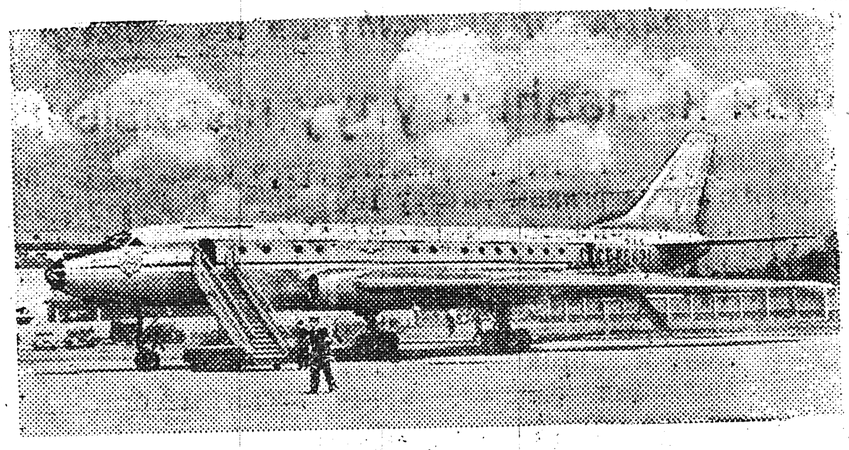

СНИМОКТАРГА: Саҥа пассажирскай «ТУ—110» (хаҥас) «Москва» (уҥа) уонна аллараа «ТУ — 104-А» самолеттар Москватааҕы Внуковскай аэродромҥа.

М. Редькин уонна В. Севостьянов фотолара. ССТА фотохрониката.

Соторутааҕыта Внуковскай аэропортка Салгын Гражданскай флотугар анаан советскай конструктордар айбыт саҥа турбореактивнай уонна турбовинтовой самолеттарын көрүү буолбута. Баара эрэ сылтан ордук кэмтэн дойду магистральнай линияларыгар «ТУ—104» реактивнай самолеттар быыстала суох көтүүнү саҕалаабыттара.

Бу салгын хараабыллара бары спргэ бар дьону биһирэтэллэр.

Билигин бириэмэҕэ «ТУ—104-А» салгын лайнера «ТУ—110», турбовинтовой самолет «Украина» уонна турбовинтовой массыына «Москва» оҥоһуллуннулар, бу уруккулардааҕар өссө ордук тупсаран оҥоһуллубут самолеттар буолаллар.

Икки турбореактивнай хамсатааччылаах «ТУ—104-А» диэн А. Н. Туполев оҥорбут самолета оххо маарынныыр кынаттаах кэлим металлическай сыыдамнык көтөр моноплан буолар. Саҥа массыына 70 пассажиры тиэйэргэ ананар. Кини уһунук айанныыр авиационнай линияларга үлэлиир. Мунгутуур түргэнэ чааска 950—1.000 километр, көннөрү айанын түргэнэ—чааска 800 километр, көтүүтүн уһуна—3.000 километр. Пассажирдар кабиналара үс салоннаах.

А. Н. Туполев салалтатынан «ТУ—110» пассажирскай самолет оҥоһулунна, бу самолет А. М. Люлька конструкциятынан оҥоһуллубут 4 турбореактивнай хамсатааччылаах. Бу массыына оххо маарынныыр кынаттаах сыыдамнык көтөр кэлим металлическай низкоплан буолар.

«ТУ—110» дойду иһиннээҕи салгын суолларыгар уонна атын дойдулары кытта сылдьыһар суолларга пассажирдары, таһаҕаһы, почтаны таһарга туһаныллыа. Самолет конструкцията кинини икки көрүҥүнэн: 78 уонна 100 пассажирдарга анаан оҥорон таһаарары хааччыйар.

Массыына мунгутуур түргэнэ—чааска 1.000 километрга тиийэр. Көннөрү айанын түргэнэ—чааска 800 километр. Самолет көтүүтүн ырааҕа—3.450 километрга тиийэр. «ТУ—110» 4 турбореактивнай хамсатааччылаах. Пассажирдар кабиналара 4 тус-туһунан салоннар буолаллар.

С. В. Ильюшин салайар конструкторскай бюротун коллектива «Москва» диэн саҥа туббовинтовой пассажирскай самолету оҥордо. Бу самолет Н. Д. Кузнецов конструкциятынан оҥоһуллубут 4 турбовинтовой хамсатааччылаах. Массыына көнө мунуктуу кыпаттаах сыыдам көтүүлээх кэлим металлическай низкоплан буолар. Самолет көннөрү айанын түргэнэ—чааска 600—650 километр.

«Москва» самолет балай да үбү кэмчилиргэ кыах биэрэринэн уратыланар. Массыына хас да көрүҥүнэн: туристарга, бастыҥ кылааһынан айанныыр пассажирдарга уонна таһаҕаһы тиэйэргэ анаан оҥоһуллуон сөп. Массыына сүрҕи көрүгэ 75—100 пассажиры тиэйэргэ ананар. Пассажирдар миэстэлэрэ остуоллаах уонна туспа лампочкалаах сымнаҕас, сөрү-сөп кресло буолар.

«Москва» самолет сочно киэҥэ суох сиргэ олорор, түргэнник көтөн тахсар. Онон кини Салгын Гражданскай флотун аэродромнарыттан үксүлэриттэн туһаныллыан сөп.

Хас биирдии массыынаҕа буфет-куукуна баар, ол пассажирдары көтүү бириэмэтигэр сылаас уонна сойбут аһынан хааччыйар. Конструктордар бэйэлэригэр туруорбут кылаабынай соруктара туолла,—массыыналар экономичнай буолаллар, кинилэринэн көтөргө билиэт сыаната кытаанах куцированнай вагоҥҥа айанныыр билиэт стоимоһыгар тириэрдиллиннэ. Көрдөрүллүбүт бары самолеттар, пассажирдарга ичигэс, чуумпу буолар гына оҥоһуулаахтар. Кабиналар ититиллэллэр. Кинилэр истэригэр кондиционированнай салгын бэриллэр. Салгын куруутун биир буолара хааччыллар.

Салгын саҥа советскай хараабыллара күндьыл саамай уустук усулуобуйатыгар, түүн да, күнүс да көтөргө кыах биэрэр тупсаҕай аэронавигационнай аппаратуралаахтар.

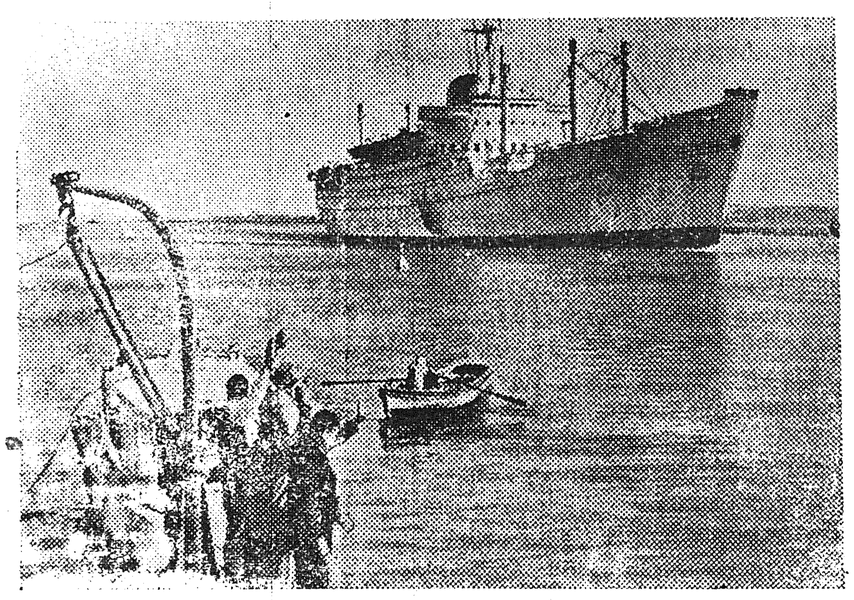

Египет. Билигин суэцкай каналга үөрүү-көтүү. Күн аайы канал икки туһаайыытынан аан дойду элбэх дойдуларын былаахтаах уонунан суднолара сылдьаллар.

СНИМОККА: Суэцкай каналга.

Египет информационнай Управленнетын фотота.

Аким Конкратьев.

Санаалар

(цикл)

I

Билбэппин

Мин билбэппин:
эһэм эрэйин,
Ынчыгынан эппэппин
өлүү энэлгэнин.
Мин билбэппин:
эбэм аһыытын,
Батталлаах кымньыы
бааһын суолун.
Мин билбэппин:
быстарыы ыарын,
Аас-сут тунуйбут ыалын.
Мин билбэппин:
тойон хаһыытын,
Хамначчыт мунгнаах
бутукас хааһытын.
Мин билбэппин:
хотун таһыырын.
Хараҥа хотоҥҥо
суоруна тыаһыырын.
Мин билбэппин:
бэдэрээт тарыытын,
Тымныыга быстаран
өлөөччү хаһыытын.
Мин билбэппин:
күн ийэ ытыырын,
Баардаах атаҕар
көрдөһөн сылларын.

II

Билэбин

Мин билэбин:
өлөх дьиктитин,
Дьол, үөрүү
долгутар дьиҥнээҕин.
Мин билэбин:
сайдыы аартыгын,
Үөрэх араастаан,
үүнүү сырдыгын.
Мин билэбин:
массыына ньиргиэрин,
Баараҕай үлэ
сааскы этиҥин.
Мин билэбин:
сылыьалаҥ сылааһын,
Олоҕу киэргэтэр
үлэһит ырыатын.
Мин билэбин:
эйэ салаатын
Чиэстээх аатын
саныыбар сүгэрбин.
Киэн туттабын:
партия аатынан
Улуу Ленин
өлбөт-сүппэт аатынан.

Суор манньыйыыта

(Үгэ)

Суостаах-хааннаах
Суор суруксут
Улахан тэрилтэҕэ
Үлэлии сылдьан,
Истиҥ санаатын
испиргэ эчэтэн,
Амарах майгытын
арыгыга алдьатан,
Охсуһан содуомнаан
үһуллан хаалбытын
Обургу тэрилтэ
угуйан аҕалбыт:
Сукуна сабыылаах
остуолу туттарбыт,
Суһал дьаһаллаах
салайааччынан анаабыт.
Хара Суор манньыйан
хааҕыргыы олорбут,

Бэйэтин хайҕанан
хос иһин толорбут:
—«Мин олоҕум—
сатабыл сылааһа,
Мин дьолум—
ньыма араастаа».
Хоско баар үлэһиттэр
күргүөмүнэн күлсэллэр,
—«Биһиги суорбут үтүө эр
бүдүрүйбэт», — дэһэллэр.

* * *

Суор курдук кадрдарга
Суолу аһыы түктэри.
Үгэбитин ааҕааччылар
Дьүүллээҥ, этиҥ ситэри.

Редактор э. т. Ф. М. МИХАЙЛОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөнөк оройуона. Редакцияҕа киирэр сурукка араспааннаах, аатыы, аҕа аатын толору суруллуохтаах.

Заказ № 813 Оленекская районная типография. Тираж 400.